Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U001160

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 24-04-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Філіпов Олег Михайлович

2. Oleg Filipov

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0003-3506-0273

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 292

Назва наукової спеціальності: Міжнародні економічні відносини

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Міжнародні економічні відносини

Дата захисту: 22-05-2026

Спеціальність за освітою: Міжнародні економічні відносини

Місце роботи здобувача: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 12758

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 06.51.25, 06.51.65, 06.51.02, 06.52.41

Тема дисертації:

1. Розвиток зовнішньоторгівельних відносин країн Балтії у складі Європейського Союзу

2. Development of Foreign Trade Relations of the Baltic States within the European Union

Реферат/анотація:

1. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини. – Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Харків, 2026. Дисертація присвячена поглибленню теоретико-методичних засад дослідження розвитку зовнішньоторговельних відносин країн Балтії у складі ЄС та розробленню стратегічних напрямів удосконалення зовнішньоторговельної політики України з урахуванням їх досвіду. Встановлено, що зовнішньоторговельні відносини є складною інтеграційною категорією на перетині економічної, правової та політичної наук і охоплюють не лише обмін товарами та послугами, а й систему інституційних зв'язків у глобалізованому середовищі, включаючи цифрові та інформаційні потоки. Історико-теоретичний аналіз показав еволюцію підходів до розуміння міжнародної торгівлі – від концепцій нульової суми до моделей взаємовигідної взаємодії з урахуванням ролі інституцій і нематеріальних активів. На цій основі запропоновано авторське визначення зовнішньоторговельних відносин як системи взаємодій між державами, бізнесом і домогосподарствами щодо обміну товарами, послугами, капіталом і даними в межах глобальних інституційних норм. Розроблено

концептуальні засади дослідження формування єдиного ринку ЄС як ключового чинника інтеграції, що передбачають поєднання неоліберального, інституційного та структуралістського підходів, аналіз механізмів реалізації чотирьох свобод і визначення сучасних викликів функціонування ринку. Доведено доцільність використання комплексного методичного підходу до аналізу зовнішньоторговельних відносин, який поєднує системний аналіз, оцінювання інституційних трансформацій, моделювання торговельних потоків і стратегічне прогнозування. Встановлено, що інтеграція до ЄС стала ключовим фактором розвитку зовнішньої торгівлі Литви, Латвії та Естонії, забезпечивши доступ до ресурсів, розширення ринків і модернізацію економічних структур. Запропоновано теоретико-методичні засади аналізу динаміки та структури зовнішньої торгівлі на основі інтегрованої системи оцінювання конкурентоспроможності з використанням гармонізованих часових рядів за класифікацією SITC Rev.4. Результати розрахунків свідчать про суттєве зростання торговельної активності після вступу до ЄС, структурну трансформацію економік і посилення орієнтації на внутрішній ринок ЄС. Литва переорієнтувалася на переробні та агропродовольчі сегменти, Латвія сформувала збалансовану структуру, а Естонія зберегла технологічну спеціалізацію. Зовнішня торгівля характеризується високою відкритістю, циклічністю та поступовим зростанням стійкості, попри вплив зовнішніх шоків. Розроблено науково-методичний інструментарій оцінювання взаємозв'язку прямих іноземних інвестицій і торгівлі на основі PPML-гравітаційних моделей. Доведено комплементарність ПІІ та торгівлі: інвестиції сприяють розширенню торговельних потоків, інтеграції у глобальні ланцюги вартості та розвитку ринків збуту. Визначено домінування європейського вектора співпраці та зниження ролі східних ринків під впливом геополітичних змін. Показано, що зовнішньоторговельна політика країн Балтії формується під впливом інтеграційних механізмів ЄС і нових регуляторних інструментів, зокрема екологічних стандартів. Просторова близькість, інституційна інтеграція та інвестиції залишаються ключовими драйверами розвитку, тоді як нові регуляції виступають фактором відбору конкурентоспроможних економік. Доведено, що розвиток транспортно-логістичної інфраструктури, зокрема мереж TEN-T, сприяв розширенню ринків збуту та інтеграції Балтії в європейський економічний простір, перетворюючи регіон на важливий логістичний вузол. Обґрунтовано стратегічні напрями вдосконалення зовнішньоторговельної політики та розроблено науково-практичні рекомендації для України, що передбачають гармонізацію з acquis ЄС, розвиток інституційної, цифрової, логістичної та «зеленої» інтеграції. Науково-практичні розробки та рекомендації дисертаційної роботи впроваджено в роботі Управління економіки та розвитку інфраструктури Жмеринської міської ради під час підготовки аналітичних матеріалів з питань розроблення основних напрямів зовнішньоекономічної діяльності регіону (довідка №01-2025/4517 від 27.11.2025 р.), у Воєнній академії імені Євгена Березняка при викладанні окремих освітніх компонентів циклу нормативної підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня (довідка №222/ВА/2078 від 03.12.2025 р.), у практичній діяльності ТОВ «ХОРСТЕХ» (довідка №0198-11 від 21.11.2025 р.), а також Харківським національним університетом імені В. Н. Каразіна при викладанні дисциплін «Теорія і практика зовнішньої торгівлі» та «Сучасний спільний ринок країн ЄС» (довідка № 0201/320 від 13.02.2026 р.).

2. Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 292 International Economic Relations – V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, 2026. This dissertation is devoted to deepening the theoretical and methodological foundations for studying the development of foreign trade relations among the Baltic states within the EU and to developing strategic directions for improving Ukraine's foreign trade policy, taking into account their experience. It has been established that foreign trade relations constitute a complex integrative category at the intersection of economic, legal, and political sciences and encompass not only the exchange of goods and services but also a system of institutional ties in a globalized environment, including digital and information flows. A historical and theoretical analysis has revealed the evolution of approaches to understanding international trade—from zero-sum concepts to models of mutually beneficial interaction, taking into account the role of institutions and intangible assets. On this basis, the author proposes a definition of foreign trade relations as a system of interactions between states, businesses, and households regarding the exchange of goods, services, capital, and data within the framework of global institutional norms. Conceptual foundations have been developed for studying the formation of the EU single market as a key factor in integration, involving a combination of

neoliberal, institutional, and structuralist approaches, an analysis of the mechanisms for implementing the four freedoms, and an identification of contemporary challenges to market functioning. The feasibility of using a comprehensive methodological approach to the analysis of foreign trade relations, which combines systems analysis, the assessment of institutional transformations, and the modeling of trade flows, has been demonstrated. It has been established that integration into the EU has become a key factor in the development of foreign trade in Lithuania, Latvia, and Estonia, providing access to resources, expanding markets, and modernizing economic structures. Theoretical and methodological foundations for analyzing the dynamics and structure of foreign trade are proposed, based on an integrated competitiveness assessment system using harmonized time series according to the SITC Rev.4 classification. The results of the calculations indicate a significant increase in trade activity following EU accession, structural transformation of the economies, and a stronger orientation toward the EU internal market. Lithuania has reoriented toward the manufacturing and agri-food sectors, Latvia has developed a balanced structure, and Estonia has maintained its technological specialization. Foreign trade is characterized by high openness, cyclicality, and a gradual increase in resilience, despite the impact of external shocks. A scientific and methodological toolkit for assessing the relationship between foreign direct investment and trade based on PPML-gravity models has been developed. The complementarity of FDI and trade has been demonstrated: investments contribute to the expansion of trade flows, integration into global value chains, and the development of sales markets. The dominance of the European cooperation vector and the decline in the role of Eastern markets under the influence of geopolitical changes have been identified. It has been shown that the foreign trade policies of the Baltic states are shaped by EU integration mechanisms and new regulatory instruments, particularly environmental standards. Geographical proximity, institutional integration, and investment remain key drivers of development, while new regulations serve as a factor in selecting competitive economies. It has been demonstrated that the development of transport and logistics infrastructure, particularly the TEN-T networks, has contributed to the expansion of sales markets and the integration of the Baltic region into the European economic space, transforming the region into a major logistics hub. Strategic directions for improving foreign trade policy have been substantiated, and scientific and practical recommendations for Ukraine have been developed, which provide for harmonization with the EU acquis, as well as the development of institutional, digital, logistical, and “green” integration. The findings of the study have been incorporated into the operations of local government bodies, higher education institutions, and businesses, confirming their practical significance.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Філіпов О. М. Вплив євроінтеграційних процесів на зовнішньоторговельні відносини країн Балтії після вступу до Європейського Союзу. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2024. №10. DOI: https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-10-10357 URL: https://www.inter-nauka.com/uploads/public/17288518333234.pdf (1,24 д.а.)
- Філіпов О. М. Вплив зовнішньоторговельної політики Європейського Союзу на конкурентоспроможність продукції країн Балтії на світових ринках. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2024. №11. DOI: https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-11-10359 URL: https://www.inter-nauka.com/uploads/public/17288525921349.pdf (1,6 д.а.)

- Філіпов О. Еволюція теоретичних підходів до міжнародної торгівлі: наукові школи, парадигми та інтеграційні перспективи. Society and Security. 2025. №1(7). С. 81–92. DOI: https://doi.org/10.26642/sas-2025-1(7)-81-92 URL: https://sas.ztu.edu.ua/article/view/328670/318490 (1,48 д.а.)
- Філіпов О. М. Інструментарій стратегічного прогнозування зовнішньої торгівлі країн Балтії в умовах Європейського Союзу. Економіка та суспільство. 2025. №78. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-3 URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6421/6361 (0,86 д.а.)
- Філіпов О. М. Роль іноземних інвестицій у розвитку зовнішньоторговельних відносин країн Балтії. Економіка та суспільство. 2025. №79. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-7 URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6581/6520 (0,8 д.а.)
- Казакова Н. А., Філіпов О. М. Балтійські механізми торговельної інтеграції до Європейського Союзу як дорожня карта для України. Економіка та суспільство. 2025. № 81. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-116 URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/7113/7063. (1,02 д.а.)
- Філіпов О. М. Зовнішньоторговельні відносини як інтеграційна категорія: економічні, правові та політичні виміри. Економіка та суспільство. 2025. № 82. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-60 URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/7231/7187 (0,84 д.а.)
- Філіпов О. М. The process of European integration of the Baltic countries as an example of the transition from post-Soviet states to integration within the framework of European structures. International Scientific Journal «Internauka». 2024. Vol. 1, No. 164. С. 9–11. DOI: https://doi.org/10.25313/2520-2057-2024-9-10296 URL: https://www.inter-nauka.com/uploads/public/17273460327230.pdf (0,34 д.а.)
- Філіпов О. М., Казакова Н. А. Особливості процесу євроінтеграції країн Балтії. Матеріали XIX науково-практичної конференції молодих вчених «Актуальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин» (19 квітня 2024 р.). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2024. С. 136–138. URL: https://international-relations-tourism.karazin.ua/themes/irtb/resources/52712fbc0d36d2a9d78bc5dba39aa374.pdf (0,2 д.а.)
- Філіпов О. М. Теоретичні засади визначення впливу інтеграційних процесів на зовнішню торгівлю країн Балтії після їх вступу до Європейського Союзу. Матеріали XX науково-практичної конференції молодих вчених «Актуальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин» (28 лютого 2025 р.). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2025. С. 118–123. URL: https://international-relations-tourism.karazin.ua/themes/irtb/resources/4e03372736a97788dcbc31ed113dcf04.pdf (0,18 д.а.)
- Філіпов О. М. Визначення впливу євроінтеграційних процесів на зовнішньоторговельні відносини країн Балтії після вступу до Європейського Союзу. International scientific-practical conference “Current Issues of the World Economy, International Economic Relations and International Communications Amidst the Formation of a New World Order and Polarization of the World”, March 24–25, 2025. Vol. 2. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2025. 328 p. С. 113–117. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/96a3fb52-383e-4fc0-a51b-ff3e25814b14/content (0,23 д.а.)
- Філіпов О. М. Інтеграційний вплив на зовнішню торгівлю країн Балтії: системний підхід до методичного аналізу. XX International scientific and practical conference «Innovative scientific research: latest theories, modern methods and practices», May 20–23, 2025, Seville, Spain. International Science Group, 2025. С. 157–160. URL: https://isg-konf.com/wp-content/uploads/2025/05/INNOVATIVE-SCIENTIFIC-RESEARCH-LATEST-THEORIES-MODERN-METHODS-AND-PRACTICES.pdf (0,23 д.а.)
- Філіпов О. М. Формування стратегій підвищення конкурентоспроможності продукції країн Балтії. Proceedings of II International scientific and practical conference “Global trends in science and education”, March 10–12, 2025. Kyiv : SPC «Sci-conf.com.ua», 2025. С. 757–763. URL: https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2025/03/GLOBAL-TRENDS-IN-SCIENCE-AND-EDUCATION-10-12.03.25.pdf (0,3 д.а.)

- Філіпов О. М. Зовнішньоторговельна політика Європейського Союзу як детермінанта конкурентоспроможності продукції країн Балтії. Збірник тез VI Міжнародної науково-практичної конференції «European congress of scientific discovery», 26–28 травня 2025 р., Мадрид, Іспанія. С. 548–552. URL: https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2025/05/EUROPEAN-CONGRESS-OF-SCIENTIFIC-DISCOVERY-26-28.05.25.pdf (0,28 д.а.)
- Філіпов О. М. Потенціал розвитку торгових відносин країн Балтії з країнами Азії, Африки та Америки. : Збірник тез II Міжнародної науково-практичної конференції «Science and education: synergy of innovation», 28–30 вересня 2025 р., Берлін, Німеччина. С. 390–396. URL: https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2025/09/SCIENCE-AND-EDUCATION-SYNERGY-OF-INNOVATION-28-30.09.25.pdf (0,31 д.а.)
- Філіпов О. М. Використання цифровізації та інноваційних технологій для підвищення ефективності зовнішньої торгівлі Латвії, Естонії та Литви. Збірник тез IV Міжнародної науково-практичної конференції «International experience in scientific research», 20-22 вересня 2025 р., Чикаго, США. С. 746–751. URL: https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2025/11/INTERNATIONAL-EXPERIENCE-IN-SCIENTIFIC-RESEARCH-20-22.11.25.pdf (0,25 д.а.)
- Філіпов О. М. Вплив глобальних економічних криз на зовнішню торгівлю Балтійських країн. Збірник тез I Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Міжнародні економічні відносини в умовах глобальних змін» 8 листопада 2025 р., м. Харків, Україна. С. 115–120. URL: https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/29abbb51-8726-44d1-b0fe-c4a1c6d885d0/content (0,24 д.а.)

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість: розвиток зовнішньоекономічної діяльності, підвищення конкурентоспроможності національної економіки та вдосконалення державної політики у сфері міжнародної торгівлі

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0120U100907, 0123U101982

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Казакова Надія Артурівна
2. Nadiia Kazakova

Кваліфікація: к. геогр. н., доц., 11.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4592-1466

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Яценко Ольга Миколаївна

2. Olha Yatsenko

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4399-2217

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Код за ЄДРПОУ: 02070884

Місцезнаходження: просп. Берестейський (Перемоги), Київ, 03680, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ліщинський Ігор Орестович

2. Ihor Lishchynskyy

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1602-1677

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Західноукраїнський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 33680120

Місцезнаходження: вул. Львівська, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46009, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Макарчук Катерина Олексіївна

2. Kateryna Makarchuk

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7712-3071

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шуба Марина Володимирівна
2. Maryna Shuba

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2581-6914

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Довгаль Олена Андріївна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Довгаль Олена Андріївна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Шевченко Андрій Олександрович
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності



Юрченко Тетяна Анатоліївна